

KONKURENTSIAMET

Halduritele
Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda
Tartu mnt 16, Tallinn

Meie: 09.03.2023 nr 12-1/2023-007-1

Kiri edastatud digitaalselt aadressil: info@kpkoda.ee

Maksejõuetuse teenistuse tähelepanekud – suhted võlausaldajatega, menetluskulude planeerimine ja otstarbekuse teemad pankrotimenetlustes

Austatud pankrotihalduri ametit esindavad Koja liikmed

Maksejõuetuse teenistuse poole on nüüdseks pöördunud mitmed võlausaldajad, kes on juhtinud tähelepanu Koja liikmete menetlustes olevates maksejõuetusajades toimuva suhtes, sh menetluskulude planeerimise ja otstarbekuse teemadel.

Maksejõuetuse teenistus kui oma tegevuses sõltumatu organ aitab kaasa maksejõuetuse praktika kujundamisele pankroti-, saneerimis-, võlgade ümberkujundamise ja füüsilise isiku kohustustest vabastamise menetluses (PankrS § 192¹ lg 3).

Maksejõuetuse teenistusel on halduri tegevuse üle haldusjärelevalve teostamisel õigus kontrollida halduri kutsetegevuse nõuetekohasust ja seaduslikkust. Maksejõuetuse teenistus teostab järelevalvet ka pankrotimenetluse kulude otstarbekuse üle (PankrS § 70 lg 3).

Haldur peab kaitsma kõigi võlausaldajate, samuti võlgniku õigusi ja huve ning tagab seadusliku, kiire ja majanduslikult otstarbeka pankrotimenetluse. Haldur peab oma kohustusi täitma korralikule ja ausale haldurile omase hoolega ning arvestama kõigi võlausaldajate ja võlgniku huve. Haldur täidab oma kohustusi isiklikult (PankrS § 55 lg 1, 2).

Käesolevaga juhib maksejõuetuse teenistus pankrotihalduri ametit esindavate Koja liikmete tähelepanu veelkord alljärgnevatele probleemidele ja ebaühtlasele praktikale, millele tuleb hiljemalt selle aasta esimese kvartali lõpuks võlausaldajaid ja kohtuid rahuldavad lahendused leida.

I Võlausaldajate käest kohtute deposiiti nõutud rahasummade otstarbekas planeerimine ja kasutus menetluse käigus võlausaldajate huvides

Maksejõuetuse teenistuseni jõudnud mured ja probleemid on alljärgnevad:

- 1) haldurid ei põhjenda sisuliselt oma deposiidi taotlusi, et oleks võimalik aru saada, mida vastava rahasummaga planeeritakse teha, millal ja miks ning kelle hüvanguks; haldurid hoolivad ainult endale tasu saamisest menetluses, neid ei huvita võlausaldajad;
- 2) haldurid ei täida pankrotiseadust st ei rakenda alates 01. juulist 2022.a jõustunud PankrS § 66¹ (*Halduri tasu ja kulutuste kalkuleerimine*), mille kohaselt oleks võimalik menetlust rahastavatel võlausaldajatel teha mõistlikke ja kaalutletud otsustusi menetluse planeerimiseks ja menetluste edasiseks läbiviimiseks;
- 3) haldurid ei esita võlausaldajatele enne mistahes planeeritud koosolekut selle ette valmistamiseks ja võlausaldaja seisukoha kujundamiseks mitte mingeid omapoolseid ettepanekuid, dokumente, teavet jms, sealhulgas ei esita haldur enne ega pärast koosoleku toimumist võrreldavaid pakkumisi võimalike teenuste (näiteks täiendav õigusabi, eriaudit) sisse ostmiseks menetluste vältel; haldurid ei protokoll/ei kajasta koosolekul toimuvat korrektselt, sealhulgas ei kasutata näiteks helisalvestisi;

Nagu Te teate, siis teevad kohtud tulenevalt pankrotiseadusest maksejõuetuse teenistusele ligipääsu maksejõuetusajadele E-toimikus. Maksejõuetuse teenistus on võlausaldajate esitatud väiteid pisteliselt kontrollinud.

Maksejõuetuse teenistus ei ole paraku seni tuvastanud mitte üheski ajutise halduri poolt kohtule esitatud deposiidi taotluses piisavalt põhjendatud informatsiooni ja/või konkreetsete alternatiividega tulevase halduri menetlusplaani selle kohta, mis võiks ja peaks võlausaldajat ajendama tasuma kohtu deposiiti täiendavalt näiteks 5000 (viis tuhat) eurot (juhuks kui pankrot tuleb välja kuulutada). Samas imestavad ajutised haldurid, et mitte keegi ei soovi kohtu deposiiti mitte midagi maksta ning mõningatel juhtudel kirjutavad kohtutele pikki kirju sellest, kuidas nad mitte kuidagi tööd teha ei saa, selle asemel, et keskenduda sellele, kuidas saab. Maksejõuetuse teenistus leiab, et on viimane aeg hakata esitama ja põhjendama enda menetlusplaanide ja deposiidi soove võlausaldajatele ning kohtule.

Maksejõuetuse teenistus (olles rääkinud erinevate võlausaldajate esindajatega) leiab, et võlausaldajale (või maksejõuetuse teenistusele avaliku uurimise korral) jääb arusaamatuks, mida selle summa eest pankroti välja kuulutamisel pankrotihaldurilt saab st mida on pankrotihaldur planeerinud selle raha eest ära teha (sh avaliku uurimisena läbiviidavas pankrotimenetluses), et tagada seaduslik, kiire ja majanduslikult otstarbekas pankrotimenetlus.

Mis on Teie st kogenud professionaalse pankrotihalduri kui sõltumatu ja erapooletu eksperdi hinnang, ettepanek ja plaanid antud konkreetses maksejõuetusajajas, kus Te olete pidanud vajalikuks kohtunikult töö vastu võtta ja tööle asuda? See kogenud, erapooletule ja sõltumatule eksperdile ehk haldurile kohane nägemus ja mitmete alternatiividega menetlusplaan ei saa maksejõuetuse teenistuse hinnangul olla stiilis, et „*võtame igaks juhuks võlausaldajatelt näiteks 5000 (viis tuhat) eurot enda tasu ja kulude katteks ette ära, vaatame pärast jooksvalt, mis saab*“ ning ei too lõpptulemusena võlausaldajatele sentigi tagasi.

Halduril on tulenevalt PankrS § 66¹ kohustus esitada hiljemalt kolm tööpäeva enne võlausaldajate esimest üldkoosolekut kohtule ja võlausaldajatele kirjalikult tasu ja menetluskulude kalkulatsiooni.

Haldur peab menetluse planeerimisel ja läbiviimisel püüdlema selle poole, et menetluskulud ei oleks suuremad kui vajalik.

Kalkulatsioonis peab haldur kajastama planeeritavad toimingud oma ülesannete täitmiseks, selleks kulutatava aja ning muud pankrotimenetluse kulud. Kalkulatsioonis tuleb kajastada ka kolmandate isikute, esindajate ja abiliste planeeritav kasutamine ning sellega seotud kulud.

Kalkulatsiooni koostamisel lähtub haldur selle koostamise ajaks teadaolevatest asjaoludest ja oma kogemuslikust hinnangust. Halduri nimetamisel konkreetsetes menetluses, sealhulgas piiriüleste juhtumite korral, tuleb kohtul, võlausaldajatel sh maksejõuetuse teenistusel arvestada halduri kogemusi, erialaseid teadmisi ja juhtumi eripära. Juhtumi eripära on võimalik analüüsida, kui on teada, kuidas haldur konkreetset menetlust näeb ja planeerib seda läbi viia.

Kohtul ja võlausaldajal on õigus esitada haldurile kalkulatsiooni kohta arvamusi ja ettepanekuid.

Maksejõuetuse teenistus ei ole seni tuvastanud ühtegi kohtule keset käimasolevat pankrotimenetlust esitatud deposiidi taotlust, millest oleks võimalik välja lugeda alternatiivseid ettepanekuid menetluse jätkamise erinevate plaanide ja kulude osas (*näiteks plaan A korral, mis on konkreetsetes asjas kulu kuriteokaebuse koostamise korral, mis on kulu juhatuse liikme vastu hagi esitamise korral, kas plaan B korral on vaja audiitori abi, kellelt, miks kui kauaks? mis on müügi korraldamisega seotud kulud, mis on vara kaitse all hoidmise kulud, mis on dokumentide arhiivis hoidmise kulu, mis on koosolekute korraldamise kulu vms ning näha pole mitte ühtegi võetud pakkumist halduri taotluse juures*). Loomulikult - mida pole teatavaks või nähtavaks tehtud, siis selle kohta on võlausaldajatel kahjuks ilmvõimatu esitada ka arvamusi või ettepanekuid ning haldurit menetluse kulgemisel aidata. Lõpptulemusena pankrotimenetlused rauevad ning võlgniku ja tema lähikondsete pääsevad olukorras, kus võibolla oleks saanud veel midagi päästa.

Selleks, et veenda võlausaldajaid endaga pankrotimenetluses koostööd tegema ja tehtud töö eest maksuma, peavad pankrotihalduri kutset pidav ametnik ja Koda oma majandus- ja kutsetegevust st enda töö tegemise erinevaid meetodeid pidevalt kaasajastama. Haldur peab olema väle, oskuslik, kõige targem ja nutikam sõltumatu ekspert Eestis st olema võimeline ennetama võlgnike võimalikke uusi käitumis- ja ärimudeleid ning eksperdile vastavalt kiiresti ja kõrge kvaliteediga õigel ajal tegutsema. Näiteks ei ole välistatud vajalike ostude ja tööde korraldamisel sotsiaalsete kaalutluste, innovatsiooni rakendamise ning keskkonnahoidlike lahendustega arvestamine. Töö meetodid, tööks kasutatavad vahendid, tööks vajalike ostude korraldamine, tööde ja teenuste tellimise protseduur, ulatus jne, mida Koja liikmed pidasid otstarbekaks ning iseenesest mõistetavaks näiteks 5 aastat tagasi maksejõuetusmenetlusi läbi viies, on seoses ühiskonnas toimunud märkimisväärse hüppega digiajastusse muutunud nüüdseks pigem ebaotstarbekaks ja ebavajalikuks. Neil kohati juba iganenud töömeetoditel põhinevatel töö tulemustel puudub võlausaldajate jaoks väärtus ja nende eest ei ole võlausaldajad nõus halduritele enam midagi maksuma.

Näiteks kui haldur peab kaks tundi võlausaldajate koosolekut ja pärast kolm tundi koostab sellest protokoll, st kokku tegeleb ühe menetlustoiminguga viis tundi ning eeldab, et võlausaldajad maksavad selle viis tundi kinni, siis on midagi valesti, sest selle sama koosoleku oleks võinud korraldada helisalvestistena ja need koos protokolliga hiljemalt 15 minutil pärast koosoleku lõppemist võlausaldajatele ja kohtule välja saata. Kokkuhoid 2 tundi ja 45 minutit väärtuslikku aega, mida sisustada teiste menetlustoimingutega nt võlgniku valduse uurimisega. Kui ajutine haldur märgib oma kohtule esitatud tasu taotlusesse rea „registrist päringu tegemine“ ning selle rea hinnaks 1 tund = 130 eurot + käibemaks ja võlausaldaja teab, et selle sama päringu tegemine toimus ajutise halduri poolt ühe nupuvajutusega IT süsteemis X-teega liidestatud 20 riiklikku registrisse, milleks kulus kokku max 5 minutit, siis leiab võlausaldaja (ja õnneks teatud juhtudel nüüd ka kohus), et sellist haldurit ei saa usaldada ja tema esitatud tasu taotlusi või deposiidi taotlusi ei saa edaspidi uskuda. Hoopis teine lugu ja ilmselt ka põhjendatud rida ajutise halduri tasu taotluses oleks, kui ajutine haldur näitab kohtule analüüsi ja järelduste tegemise oskust st päringute vastuste tulemusena saadud informatsioonist nutika

digitaalses vormingus kaalutletud, põhjendatud ja sisuka eksperthinnangu koostamist kohtule. Sellel töö resultaadil on väärtus nii võlausaldajale, kohtule kui ka varatute võlgnike menetluste puhul maksejõuetuse teenistusele.

Võlausaldajatelt kohtute deposiiti nõutud rahasummade kasutuse ülim eesmärk on tagada rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning konkurents.

Võlausaldajate arvel menetluste rahastamise korral on pankrotimenetlustes pakkumiste võtmisel ja ostude korraldamisel pankrotihaldur kohustatud järgima vähemalt järgmisi minimaalseid põhimõtteid:

- 1) pankrotihaldur tegutseb pakkumiste võtmisel ja ostude korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt;
- 2) pankrotihaldur kohtleb kõiki isikuid võrdselt;
- 3) pankrotihaldur tagab konkurentsi;
- 4) pankrotihaldur väldib konkurentsi kahjustavat huvide konflikti; *(st näiteks ei võta ainult ühte pakkumist ja sedagi Koja teise liikmega seotud äriühingult);*
- 5) pankrotihaldur kasutab rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt, sõlmib lepingu parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte alusel ning viib hanke/ostu läbi mõistliku aja jooksul.

Võlausaldajad ei nõustu ning ei peagi nõustuma sellega, et haldur otsustab ise ainuisikuliselt nende eest kelle käest, kust ja kuidas nende käest saadud raha eest midagi sisse osta pankrotimenetluses. Sellest tulenevalt on oluline võlausaldajate koosolekud põhjalikult ette valmistada koos vajaliku eelneva informatsiooni edastamisega, mille tulemusena oleksid koosolekud lühemad, sisukamad ja tulemuslikumad.

II Keelatud ja võlausaldajate nõusolekut vajavad tehingud

Maksejõuetuse teenistuse tähelepanu on nüüdseks korduvalt juhitud ka sellele, et pankrotihaldurid tõlgendavad PankrS § 125 (*Keelatud ja pankrotitoimkonna nõusolekut vajavad tehingud*) endast lähtuvalt soosivalt ja võimalikult kitsalt. On toodud näiteid, kus olukorras, mil pankrotimenetluse jaoks erilise tähtsusega tehingu võib haldur teha üksnes pankrotitoimkonna nõusolekul, on haldur jätnud antud tehinguks nõusoleku saamise pankrotitoimkonna puudumisel võlausaldajate üldkoosoleku pädevusse arutamiseks viimata. Selline käitumisviis ei ole maksejõuetuse teenistuse hinnangul aktsepteeritav. Ühe halduri vastava normi rikkumine jätab jälje kõigile halduritele ja tervele ametile. Pankrotitoimkonna puudumine ei vabasta pankrotihaldurit võlausaldajatelt tehinguks nõusoleku küsimisest. Veelgi enam ja mõistlik oleks, kui pankrotihaldur hoiduks ja väldiks olukordade ja tehingute tekkimist, kus ta ise või temaga seotud isik on tehingu pooleks. Haldur peab oma kohustusi täitma korralikule ja ausale haldurile omase hoolega. Nii nagu kohtunik taandab end teatud olukordades, nii peab taandama end ka haldur teatud olukordades, kus tal on huvide konflikt.

III Võlausaldajate nõustamine

Halduril nagu ka maksejõuetuse teenistusel on muuhulgas nõustav ja selgitav roll. Me peame arvestama oma töös ja menetlustoimingute tegemisel, et esineb võlausaldajaid, kes puutuvad maksejõuetusmenetlusega kokku ja osalevad selles vaid üks kord enda elutsükli jooksul. Kõik inimesed ja asutused ei ole ja ei peagi olema professionaalsed „pankrotimenetlustes osalemise gurd“. Siinkohal peab maksejõuetuse teenistus vajalikuks rõhutada, et maksejõuetusmenetlustes toimuvate menetlustoimingute selgitamine on tasuta, st nõu andmine on tasuta töö. Juhul, kui selgitamine muutub massiliseks ja liialt koormavaks, võib Koda ja võivad haldurid individuaalselt panna vastavad selgitused näiteks enda kodulehele või sotsiaalmeedia kanalisse üles aitamaks võlausaldajatel teemades kiiremini ja paremini

orienteeruda.

Soovime Kojale ja Teile edu, koostöötahet, nutikust ja jõudu pankrotimenetluste menetlemiseks koostöös võlausaldajatega ning loodame, et maksejõuetuse teenistuse esitatud tähelepanekutest ja soovitustest on Teile kasu, et ennetada võimalikke rikkumisi tulevikus ja vajadusel koheselt lõpetada olemasolevad rikkumised.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Signe Viimsalu
maksejõuetuse teenistuse juhataja